ބިލު ނަންބަރު:

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލު

ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޙައްޤުގެ ބިލު

ބިލުގެ ސްޕޮންސަރ: މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް

ވިލިމާލެ ދާއިރާ

ތާރީޚު: 08 ނޮވެންބަރު 2026

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ

ބަލައިގަތީ: Sausan	ރ. ނަންބަރު: 4464
ބަލައިގަތް ތާރީޚު: 8.11.26	ގަޑި: 19'.19
[illegible] D	

ބިލު ހުށަހަޅާ ސަބަބު
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 33 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކޮންމެ މީހަކަށްމެ ލިބިދޭ ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޙައްޤުގެ
ޤާނޫނީ ޙިމާޔަތް ކަށަވަރުކޮށްދިނުމާއި، އަދި މުޖުތަމަޢުގައި ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ ޙައްޤާއި، ފަރުދުންގެ
އަބުރު ރައްކާތެރިކޮށް ދެމެހެއް ޓުމާ ދެމެދު އެކަށީގެންވާ ހަމަހަމަކަމެއް ޤާއިމުކުރުމާއި، އަބުރާބެހެވުނު ފަރާތަކަށް
އެކަމުގެ ޙަޤީޤަތް ހާމަކުރުމުގެ ނުވަތަ ރައްދުދިނުމުގެ ނުވަތަ އެކަމެއް އިޞްލާޙުކޮށްދިނުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާކަން
ބަޔާންކުރުމާއެކު، އަބުރާބެހުމަކީ މަދަނީ ކުށެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، އަބުރާބެހުމަކީ ކޮބައިކަމާއި، އަބުރާބެހުން
ކަމަށް ނުބެލެވޭނެ ޙާލަތްތަކާއި އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވާ ޙާލަތްތައް ބަޔާންކޮށް، އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ ކިބައިން މަޢާފަށް
އެދުމާއި، ބަދަލުދިނުމަށް ހުށަހެޅުމާއި، އަބުރާބެހެވުނު ފަރާތަކަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ޝަރީޢަތަށް
މައްސަލަ ހުށަހެޅުމާއި، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގެ އެންމެހައި އުސޫލުތަކާއި ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމެވެ.
____
ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ބިލު ހުށަހަޅާ މެންބަރު: މުޙައްމަދު އިސްމާޢީލް
ވިލިމާލެ ދާއިރާ
ތާރީޚު: 08 ނޮވެންބަރ 2026
-I-

ނަމާ އި އަބު ރު ރައްކާ ތެރިކު ރުމު ގެ ޙަ އް ޤު ގެ ބި
ލު
އެއްވަނަ ބާ ބު
އިބް ތި އީ މާ އް ތައް
ދާ ދާ
1. ތަޢާރު އި ނަން 1...
ފާ
2. މަ ޤް ޞަ ދު1...
3. ޤާނޫނުގެ އަސާސް3...
4. ޤާނޫނު ހިނގާނެ އިރާ 4..
ދާ
ވަނަ ބާ ބު
ދެ
ނަމާ އި އަބު ރު ރައްކާ ތެރިކު ރުމު ގެ ޙައް ޤު
5. ނަމާ އި އަބު ރު ރައްކާ ތެރިކު ރުމު ގެ ޙައް ޤު ގެ އިރާ6..
ދާ
6. އެހެން މީ ހުންގެ ޙައް ޤު ތަކަށް އިޙްތިރާމް ކު ރުމު ގެ ވާ ބު 7...
ޖި
7. ރައް ނުމު ގެ ޙައް ޤު8...
ދުދި
ތިންވަނަ ބާ ބު
އަބު ރާބެ ހުން
8. ކުށް ކަނޑަ އެޅުން8..
9. އަބު ރާބެ ހުން 8..
10.
އަބު ރާބެ ހުމު ގެ ޢަމަ ލުތައް 9...
11.
އަބު ރާބެ ހުން ކަ މު ގަ އި ކަނޑަ އެޅުމު ގެ މިންގަނޑު 10...
12.
އިންޓަ ރނެޓް މެ ދުވެރިކޮށް އަބު ރާބެ ހުން 13..
13.
އަބު ރާބެ ހުން ކަ މު ގަ އި ނުބެ ލެވޭނެ ޙާލަތްތައް 14..
14.
ތެދު މަ ޢުލޫމާ ތަށްވުން 14...
15.
ތެދުވެރި ޚިޔާލު ނުވަތަ ރައުޔު ޅުކު ރުން 14..
ފާ
16.
ހުއް ޢު15...
ދަ ދިފާ
17.
އަބު ރާބެ ހުމު ގެ ޢަމަ ލުތަކު ގެ މިންގަނޑު އެކު ލަވާލުން 15...
ހަ ތަރުވަނަ ބާ ބު
އިމް ތިޔާޒު ލިބި ގެންވާ ޙާލަތްތައް
18.
ރިހަމަ އިމް ތިޔާޒު ލިބި ދިނުން 16..
ފު
19.
ރައްޔިތުންގެ މަ ޖި ލީހު ގެ މެންބަ ރުންނަށް ލިބި ދޭ އިމް ތިޔާޒު17..
i

20. ޝަރީޢަތުގެ އިމް ތިޔާޒު 18...
21. ޝަރުޠުތަކާ އެކު ލިބި ދެވޭ އިމް ތިޔާޒް18..
22. އިމް ތިޔާޒު ލިބުމަށް ފުރިހަމަ ވާންޖެ ހޭ ޝަރުޠުތައް 18..
23. ތަޙް ޤީ ޤު ރިޕޯޓު ތަކާ ގު ޅި ގެން ލިބި ދެވޭ އިމް ތިޔާޒު19...
24.
ޢާންމު މަ ޞްލަޙަތު ހިމެނިގެންވާ ކަންކަ މާ ގު ޅި ގެން ލިބި ދެވޭ އިމް ތިޔާޒު 19...
25.
ޢާންމު މަ ޞްލަޙަތު ހިމެނިގެންވާ ކަންކަ މު ގަ އި އިމް ތިޔާޒު ލިބިނުދެވުން 23..
ސްވަނަ ބާ ބު
ފަ
އަބު ރާބެ ހުމު ގެ މަ އްސަލަ ކޯ ޓުން ބޭ ރުގަ އި ޙައްލުކު ރުމު ގެ އުސޫލު
26.
އަބު ރާބެ ހުމު ގެ ދަޢުވާކު ރުމު ގެ ކު ރިން ލިބި ދެވޭ ފަރުވާ 24..
27.
އަބު ރާބެ ހުމު ގެ ތުހުމަ ތުކު ރެވޭ ފަރާތަށް ނޯޓިސް ދިނުން24..
28.
މަ އްސަލަ ޙައްލުކު ރުމަށް ހުށަހެޅުން25...
29.
ހުށަހެޅުން އަނބު ރާ ގެނައުން 28...
30. ހުށަހެޅުން ޤަ ބޫ ލުކޮށް، އެއްބަސްވުމު ގަ އި ސޮއިކު ރުން 28..
31.
އެއްބަސްވުމު ގަ އި ސޮއިކު ރުމު ގެ ނަތީޖާ29...
ހަވަނަ ބާ ބު
އަބު ރާބެ ހުމު ގެ ދަޢުވާކު ރުން
32.
އަބު ރާބެ ހުމު ގެ ދަޢުވާކު ރުމު ގެ ޙައް ޤު29..
33. އަބު ރާބެ ހުމު ގެ ޢުވާ ހުށަހެޅުމު ގެ އަ ޝަރީޢަތްކު ރުމު ގެ މު އް ތު30...
ދަ ދި ދަ
34.
ދަޢުވާ ރައްދުވާ ފަރާތްތައް30...
35.
ދަޢުވާ ނުކު ރެވޭ ފަރާތްތައް 31..
36.
ކޯ ޓުން މަ އްސަލަ ނިންމުން 31..
37.
ގެ އްލުމު ގެ ބަ ލު ނަގަ އި ނުން 32...
ދަ ދި
38.
ގެ އްލުން ލިބުމާ އި ގެ އްލުން ލިބި ދާނެކަން ތަޞައްވުރުކު ރެވުން 32...
39.
ބަ ގެ ބާ ވަތް33...
ދަލު
40.
ބަ ދަލުގެ މިންވަރު 33...
41.
ގެ އްލުން ކު ޑަ ކު ރުމަށް މަސައްކަ ތްކު ރުން 34...
42.
ގެ އްލުމު ގެ ބަ ދަލު ކަނޑަ އެޅުމު ގެ މިންގަނޑު އެކު ލަވާލުން 34..
ހަތްވަނަ ބާ ބު
އެހެނިހެން
43.
ގަ ވާއި ހެ ން35..
ދު ދު
ii

44.
އު ވާ ލެވޭ ގަ ވާ އި ދު 35..
45. ޤާ ނޫނަށް ޢަ މަ ލުކު ރަން ށުން 36...
ފެ
46.
މާ ނަކު ރުން36..
iii

`
ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޙައްޤުގެ ބިލު
އެއްވަނަ ބާބު
އިބްތިދާ އީ މާއްދާތައް
ތަޢާރުފާއި ނަން 1. (ހ) މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 33 ވަނަ
މާއްދާގެ ދަށުން ކޮންމެ މީހަކަށްމެ ލިބިދޭ ނަމާއި އަބުރު
ރައްކާތެރިކުރެ ވިފައި އޮތުމުގެ ޙައްޤު ޢަމަލީގޮތުން ތަންފީޛުކުރެވޭނެ
މޭރުމުން، އެ ޙައްޤުގެ ދަށުން ލިބިދެވޭނެ ޤާނޫނީ ޙިމާޔަތް
ބަޔާންކޮށް، އަބުރާބެހުން ކަމުގައި ކަނޑައެޅުމުގެ މިންގަނޑާއި،
އަބުރާބެހުން ކަމަށް ނުބެލެވޭނެ ޙާލަތްތައް ބަޔާންކޮށް، އަބުރާބެހުމަކީ
މަދަނީ ކުށެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން
އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ލިބިދެވޭނެ ޤާނޫނި ފަރުވާތަކާއި، އެނޫންވެސް
ކަމާގުޅޭ އެންމެހައި އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނަށް ކިޔާނީ، "ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޙައްޤުގެ
"
ޤާނޫނު އެވެ.
މަޤްޞަދު 2. މި ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދަކީ އަންނަނިވި ކަންކަން ޙާޞިލުކުރުމެވެ.
(ހ) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 33 ވަނަ މާއްދާގެ
ދަށުން މީހުންގެ ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރެވިފައި އޮތުމުގެ ޙައްޤު
ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވީ ހިނދު، އެ ޙައްޤަށް އުނިކަން
1

އަޔަނުދިނުމަށްޓަކައި ޤާނޫނީގޮތުން ފިޔަވަޅު އެޅުމާއި، އެ ޙައްޤަށް
އުނިކަމެއް އަންނަ ޙާލަތުގައި ޢަމަލުކުރާނެ ޤާނޫނީ އުސޫލުތައް
ބަޔާންކުރުން؛
(ށ) އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޤަރާރުގެ 12 ވަނަ
މާއްދާގައާއި، މަދަނީ އަދި ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ
މުޢާހަދާގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި، އެއްވެސް މީހެއްގެ ޢިއްޒަތަށާއި
އަބުރަށް ހަމަލާދީގެން ނުވާނެކަމަށާއި، އެފަދަ ހަމަލާތަކުން
ރައްކާތެރިވުމަށް ޤާނޫނީ ޙިމާޔަތް ލިބިގަތުމުގެ ޙައްޤު ކޮންމެ
މީހަކަށްމެ ލިބިގެންވާކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވީހިނދު، އެ ޤާނޫނީ
ޙިމާޔަތް ލިބިދެވޭނެ މަގުފަހިކުރުން؛
(ނ) އެހެން މީހުންގެ އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި، ޚިޔާލު ފާޅުކުރުމުގެ
މިނިވަންކަމުގެ ޙައްޤު، ޤާނޫނަކުން ހަނިކުރެވިދާނެކަމަށް މަދަނީ އަދި
ސިޔާސީ ޙައްޤުތަކުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާގެ 19 ވަނަ
މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވީހިނދު، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 16 ވަނަ
މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، އެ ޙައްޤު ހަނިކުރެވިދާނެ ޙާލަތްތައް
ކަނޑައެޅުން ؛
(ރ) ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމަކީ ކޮންމެ މީހަކަށްމެ ލިބިގެންވާ
ޙައްޤެއް ކަމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 27 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވީހިނދު، އަދި ކޮންމެ މީހަކަށްމެ ލިބިދޭ ޙައްޤުތަކާއި
މިނިވަންކަމާއި، އެ މީހަކު އަދާކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި
ވާޖިބުތަކަކީ ވަކިނުކުރެވޭނެ ދެ އަސާސްކަމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ
67 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވީހިނދު، މިނިވަންކަމާއެކު
މުޖުތަމަޢުގެ ތެރޭގައި ޚިޔާލުފާޅުކުރުމާއި މީހުންގެ އަބުރު
މުޖުތަމަޢުގައި ޙިމާޔަތްކޮށް ރައްކާތެރިކޮށް ދެމެހެއްޓުމާ ދެމެދު
2

ހަމަހަމަކަން ގެނައުން؛
(ބ) އަބުރާބެހުމަކީ މަދަނީ ކުށެއް ކަމުގައި ކަނޑައެޅުން ؛
(ޅ) އަބުރާބެހުމަކީ ކޮބައިކަމާއި، އަބުރާބެހުން ކަމަށް ނުބެލެވޭނެ
ޙާލަތްތަކާއި، އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވާ ޙާލަތްތައް ޤާނޫނުގައި
ކަނޑައެޅުން ؛
(ކ) ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގެ ކުރިން ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގެ
ބަދަލުގައި، ޤާނޫނު ހުއްދަ ކުރާ އަދި ޤާނޫނުން ބާރު ލިބިދޭ އެހެން
ވަސީލަތްތައް ބޭނުންކޮށްގެން އަބުރާބެހުމުގެ މައްސަލަތައް
ޙައްލުކުރުމަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުން؛
(އ) އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް އެދި ދަޢުވާ
ހުށަހެޅުމުގެ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކޮށްދިނުން؛ އަދި
(ވ) އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގައި
ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން.
ޤާނޫނުގެ އަސާސް 3. މި ޤާނޫނު ބިނާވެގެންވަނީ، އަންނަނިވި އަސާސްތައް ނަގަހައްޓައި،
ދެމެހެއްޓުމުގެ މައްޗަށެވެ. މި ޤާނޫނުގެ ކޮންމެ މާއްދާއެއްމެ ކިޔަންވާނީ، އަދި
އެމައްޗަށް ޢަމަލުކުރަންވާނީ، އެއިން ކޮންމެ އަސާސަކަށް ހަނިކަމެއް ނާންނާނެ
ގޮތުގެމަތިންނެވެ.
(ހ) އެ މީހެއްގެ ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރެވިފައި އޮތުމަކީ
ޤާނޫނުއަސާސީންނާއި، ދިވެހިރާއްޖެ ބައިވެރިވެފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ
މުޢާހަދާތަކާއި، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކޮންމެ މީހަކަށްމެ ލިބިދޭ
3

އަސާސީ ޙައްޤެއްކަން ޤަބޫލުކުރުން؛
(ށ) އެ މީހެއްގެ ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރެވިފައި އޮތުމަކީ ޠަބީޢީ
ޝަޚްޞުތަކަށާއި ޤާނޫނީ ޝަޚްޞުތަކަށް ލިބިދޭ ޙައްޤެއްކަން
ޤަބޫލުކުރުން؛ އަދި
(ނ) އެހެން ޤާނޫނެއްގައި ކަނޑައެޅިގެން އެހެން ގޮތަކަށް
ބަޔާންކޮށްފައިނުވާހާ ހިނދަކު، އެ މީހެއްގެ ނަމާއި އަބުރު
ރައްކާތެރިކުރުމަށްޓަކައި މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންވަރަށް
މެނުވީ، ޚިޔާލު ފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމާއި، ނޫސްވެރިކަމުގެ
މިނިވަންކަމުގެ ޙައްޤު ހަނިކުރެވިގެން ނުވާނެކަމަށް ޤަބޫލުކުރުން.
ޤާނޫނު ހިނގާ ނެ ދާއިރާ 4. (ހ) މި ޤާނޫނު ހިނގާނީ އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށެވެ.
(1) އެންމެހައި ޠަބީޢީ ޝަޚްޞުތައް ؛
(2) އެންމެހައި ޤާނޫނީ ޝަޚްޞުތައް؛
(3) ޗާޕު، ބްރޯޑްކާސްޓް އަދި ޑިޖިޓަލް މީޑިއާ ހިމެނޭގޮތުން
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރަޖިސްޓަރީކޮށްގެން ހިންގަމުންދާ
އެންމެހައި މީޑިއާތައް؛ އަދި
(4) ސޯޝަލް މީޑިއާ ޕްލެޓްފޯމްތަކާއި، ކޮންޓެންޓް ހޯސްޓިންގ
ޚިދުމަތްތަކާއި، އެހެނިހެން އޮންލައިން ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ
ފަރާތްތައް ހިމެނޭގޮތުން، އެންމެހައި ޑިޖިޓަލް
ޕްލެޓްފޯމްތަކާއި މެދުވެރިން.
4

(ށ) އަންނަނިވި އެންމެހައި އުފެއްދުމެއްގެ މައްޗަށް މި ޤާނޫނު
ހިނގާނެއެވެ.
(1) ލިޔުމުން ނުވަތަ އަނގަބަހުން ދޭ ބަޔާންތަކާއި، ފެންނަ
ގޮތަށް އަދި/ނުވަތަ އަޑު އެކުލެވޭ ގޮތަށް ދޭ ބަޔާންތައް ؛
(2) ބްރޯޑްކާސްޓްކުރެވޭ، ޗާޕުކުރެވޭ ނުވަތަ އޮންލައިންކޮށް
ޝާއިޢުކުރެވޭ ހުރިހާ ބާވަތެއްގެ ތަކެތި؛
(3) އެއްވެސް ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް ބަޔާނެއް މުވާޞަލާތުކުރެ ވޭ
ނުވަތަ ވާޞިލުވެވޭ ގޮތަށް ހެދޭ، ނުވަތަ ފެތުރޭ އެހެން
އެއްވެސް ވަސީލަތެއް.
(ނ) ދެ ފަރާތެއްގެ ދެމެދުގައި ކުރެވޭ އަމިއްލަ މުވާޞަލާތަކީ، ހަމައެކަނި
އަމިއްލަ ގޮތުގައި ބޭއްވި، އެއްވެސް ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް ހާމަނުކުރާ
މުވާޞަލާތެއްނަމަ، އެ މުވާޞަލާތެއްގެ މައްޗަށް މި ޤާނޫނެއް
ނުހިނގާނެއެވެ. ނަމަވެސް، އެ ފަދަ މުވާޞަލާތެއް އެއްވެ ސް ތިންވަނަ
ފަރާތަކަށް ނުވަތަ ޢާންމުންނަށް، އެއްވެސް ގޮތަކުން ލިބިއްޖެނަމަ
ނުވަތަ ފެތުރިއްޖެނަމަ، އެ މުވާޞަލާތެއް މި ޤާނޫނުގެ ދާއިރާގެ
ތެރެއަށް ވަންނާނެއެވެ.
(ރ) އަންނަނިވި އެންމެހައި ޢަމަލުތަކުގެ މައްޗަށް މި ޤާނޫނު
ހިނގާނެއެވެ.
(1) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުގެ ތެރޭގައި ކުރެވޭ އަބުރާބެހުމުގެ
އެންމެހައި ޢަމަލުތަކަށް؛ އަދި
(2) އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުން
5

ބޭރުގައި ކުރެވޭ އަބުރާބެހުމުގެ އެންމެހައި ޢަމަލުތަކަށް.
i. އަބުރު ގެއްލޭފަދަ ބަޔާން ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ލިބެންހުރުން؛ އަދި
ii. އެކަމެއްގެ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި
ފަރާތެއްގެ އަބުރަށް ގެއްލުން ލިބުން ނުވަތަ
ގެއްލުން ލިބިދާނެކަމަށް، އެކަށީގެންވާ
ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ބެލެވުން.
(ބ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޢަމަލެއް އެއްކޮށް ނުވަތަ
ކޮންމެވެސް މިންވަރަކަށް ހިންގާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރަޙައްދުން
ބޭރުގައި ކަމުގައިވީ ނަމަވެސް، އެ ޢަމަލުތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ކޯޓުތަކުގެ އިޚްތިޞާޞް ހިނގާނެއެވެ.
ދެވަނަ ބާބު
ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ ޙައްޤު
ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމުގެ 5. (ހ) ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް އެ މީހެއްގެ ނަމާއި އަބުރަށް ދެވޭ ޣައިރު
ޙައްޤުގެ ދާއިރާ
ޤާނޫނީ ޙަމަލާތަކުން ރައްކާތެރިވުމަށްޓަކައި، ޤާނޫނީ ޙިމާޔަތް
ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު
ހޯދުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) ޣައިރު ޤާނޫނީ ގޮތުން ކުރާ ޢަމަލަކުން ނުވަތަ އިހުމާލަކުން އެއްވެސް
މީހެއްގެ ނަމާއި އަބުރަށް ގެއްލުމެއް ލިބިއްޖެނަމަ، ފަސޭހައިން
ވާޞިލުވެވޭ އަދި އެކަށީގެންވާ ޤާނޫނީ ފަރުވާ ލިބޭނެ ނިޒާމެއް މި
ޤާނޫނާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ދައުލަތުން ޤާއިމުކުރަންވާނެއެވެ.
6

(ނ) ނަމާއި އަބުރު ރައްކާތެރިކުރުމު ގެ ޙައްޤު ގެ ބޭނުންކުރުމުގައި، ޤާނޫނީ
ގޮތުން ހުއްދަ ޚިޔާލުފާޅުކުރުމާއި، ބަހުސްކުރުމާއި، ފާޑުކިޔުން
އެކަށީގެންނުވާ މިންވަރަ ކަށް ހަނިކުރެވޭ ގޮތަކަށް މާނަކޮށްގެން ނުވަތަ
ތަޠުބީޤުކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
އެހެން މީހުންގެ ޙައްޤުތަކަށް 6. (ހ) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 27 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް
އިޙްތިރާމްކުރުމުގެ ވާޖިބު
ލިބިދޭ ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަން އެމީހަކު ބޭނުންކުރަންވާނީ،
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 67 ވަނަ މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން،
ޒިންމާދާރު ގޮތެއްގައި، އެހެން މީހުންގެ ޙައްޤުތަކަށާއި
މިނިވަންކަމަށާއި އަބުރަށް ރައްކާތެރިވެ، އެ ޙައްޤުތަކަށާއި
މިނިވަންކަމަށާއި އަބުރަށް ފުރިހަމައަށް އިޙްތިރާމްކުރުމާއެކުއެވެ.
(ށ) މީޑިއާއާއި، ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމްތަކާއި، ޝާއިޢުކުރުމުގެ
މަސައްކަތުގައި ޝާމިލުވާ އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުން، އެ ފަރާތްތަކުގެ
ޕްލެޓްފޯމްތައް މެދުވެރިކޮށް ފެތުރޭ މަޢުލޫމާތުގެ ޞައްޙަކަމާއި،
އިންޞާފުވެރިކަމާއި، އިތުބާރު ހިފޭ މިންވަރު ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި،
އެކަށީގެންވާ ފަރުވާތެރިވުމުގެ މިންގަނޑެއް ހިފަހައްޓަންވާނެއެވެ.
(ނ) މީޑިއާއާއި، ޑިޖިޓަލް ޕްލެޓްފޯމްތަކާއި، ޝާއިޢުކުރުމުގެ
މަސައްކަތުގައި ޝާމިލުވާ އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުން، އެ ފަރާތްތަކުން
ދޭ މަޢުލޫމާތަކީ ދޮގު ނުވަތަ އޮޅުވާލައިފައިވާ މަޢުލޫމާތެއްކަން
އެނގި އްޖެނަމަ، އެ މަޢުލޫމާތެއް އަވަހަށް އިޞްލާޙުކުރުމު ގެ ނުވަތަ
ސާފުކޮށްދިނުމުގެ ނުވަތަ އަނބުރާ ގެނައުމުގެ އެކަށީގެންވާ
ނިޒާމުތަކެއް ޤާއިމުކޮށް ތަންފީޛުކުރަންވާނެއެވެ .
(ރ) މި މާއްދާއާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމަކުން، މި ޤާނޫނުގެ އެހެން
މާއްދާތަކުގެ ދަށުން އެއްވެސް މީހެއްގެ ނުވަތަ ފަރާތެއްގެ މައްޗަށް
މަތިކޮށްފައިވާ ޒިންމާއަކުން އެ ފަރާތެއް ބަރީޢަވީކަމުގައި ބަލައިގެން
7

ނުވާނެއެވެ.
ރައްދުދިނުމުގެ ޙައްޤު 7. އަބުރާބެހެވުނު ކަމެއްގެ ޙަޤީޤަތް ހާމަކޮށްދިނުމުގެ ނުވަތަ އެކަމަށް
ރައްދުދިނުމުގެ ނުވަތަ އެކަމެއް އިޞްލާޙުކޮށްދިނުމުގެ ޙައްޤު އަބުރާބެހެވޭ
ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
ތިންވަނަ ބާބު
އަބުރާބެހުން
ކުށް ކަނޑައެޅުން 8. އަބުރާބެހުމަކީ މަދަނީ ކުށެކެވެ. އަދި އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން އަބުރާބެހެވޭ
ކޮންމެ ފަރާތަކަށްވެސް މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޙައްލުތައް ނުވަތަ
ފަރުވާތައް ހޯދައި ލިބިގަތުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވެއެވެ.
އަބުރާބެހުން 9. މި ޤާނޫނުގައި "އަބުރާބެހުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވަކި ފަރާތަކާ ދެކޮޅަށް
ނުވަތަ ވަކި ފަރާތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަންނަނިވި ޢަމަލުތަކުގެ ތެރެއިން ޢަމަލެއް،
ޤަޞްދުގައި ނުވަތަ އެކަށީގެންވާ ފަރުވާލެއް ނެތި، އެހެން ފަރާތަކުން
ކުރުމަށެވެ.
(ހ) ވަކި ފަރާތަކަށް ނިސްބަތްކޮށް ދޮގު ބަހެއް ބުނުން ނުވަތަ ދޮގު
މަޢުލޫމާތެއް ދިނުން ނުވަތަ ޝާއިޢުކުރުން ނުވަތަ ދޮގު މަޢުލޫމާތެއް
ލިބޭފަދަ ޢަމަލެއް ހިންގުން؛ އަދި
(ށ) އެ ދޮގު ބަހެއް ބުނުމުގެ ނުވަތަ ދޮގު މަޢުލޫމާތެއް ދިނުމުގެ ނުވަތަ
ޝާއިޢުކުރުމުގެ ނުވަތަ އެ މަޢުލޫމާތު ލިބޭފަދަ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ
ސަބަބުން، މުޖުތަމަޢުގައި އުޅޭ ސަލާމަތް ބުއްދި ހުރި ފަރުދުންގެ
ހިތްތަކުގައި އެ ބަސް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތު ނިސްބަތްވި ފަރާތަށް
ކުރަމުންއައި އިޙްތިރާމަށް ނުވަތަ އެ ފަރާތާމެދު ދެކެއުޅޭ ގޮތަށް
ހެޔޮނޫން ބަދަލެއް އައުން، ނުވަތަ އެ ފަރާތަކާމެދު ނަފްރަތުކުރެވޭ
ގޮތް މެދުވެރިވުން، ނުވަތަ އެ ބަހުގެ ނުވަތަ ޝާއިޢުކުރި އެއްޗެއްގެ
8

ސަބަބުން ބަސް ނިސްބަތްވި ފަރާތެއް މުޖުތަމަޢުން އެކަހެރިވުން
ނުވަތަ މިއިން ކަމެއް ހިނގާނެކަމަށް އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކުގެ
މައްޗަށް ބިނާކޮށް ބެލެވުން؛ ނުވަތަ
(ނ) އެ ދޮގު ބަހެއް ބުނުމުގެ ނުވަތަ ދޮގު މަޢުލޫމާތެއް ދިނުމުގެ ނުވަތަ
ޝާއިޢުކުރުމުގެ ނުވަތަ އެ މަޢުލޫމާތު ލިބޭފަދަ ޢަމަލެއް ހިންގުމުގެ
ސަބަބުން، އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ އަބުރަށް އުނިކަމެއް ލިބުމާއެކު،
އޭނާއަށް ގެއްލުމެއް ލިބުން ނުވަތަ ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެކަމަށް
އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ބެލެވުން.
އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލުތައް 10. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، އަންނަނިވި ވަސީލަތްތައް ނުވަތަ
ކަންކަން މެދުވެރިކޮށް ދޮގު ބަހެއް ނުވަތަ ދޮގު މަޢުލޫމާތެއް
ދީފިނަމަ، އެއީ އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.
(1) ދައްކާ ވާހަކައަކުން، ނުވަތަ ބުނާ ބަސްތަކަކުން، ނުވަތަ ދޭ
މަޢުލޫމާތަކުން؛
(2) ލިޔާ ނުވަތަ ޝާއިޢުކުރާ ލިޔުމަކުން، ނުވަތަ ކުރަހާ
ކުރެހުމަކުން، ނުވަތަ ފޮޓޯއަކުން ނުވަތަ ތަޞްވީރަކުން؛
(3) ދައްކާ ކުރެހުމަކުން ނުވަތަ ފޮޓޯއަކުން ނުވަތަ
ތަޞްވީރަކުން، ނުވަތަ އިއްވާ އަޑަކުން ؛
(4) ރޭޑިއޯ، ޓީވީ ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ވަސީލަތެއް
މެދުވެރިކޮށް ބްރޯޑްކާސްޓްކުރާ ނުވަތަ އިންޓަރނެޓް
މެދުވެރިކޮށް ޝާއިޢުކުރާ ލިޔުމަކުން ނުވަތަ ވާހަކައަކުން
ނުވަތަ ފޮޓޯއަކުން ނުވަތަ ލަވަޔަކުން ނުވަތަ އެނޫންވެސް
މަޢުލޫމާތަކުން؛
9

(5) ވަކި މީހަކަށް ނިސްބަތްވާ އެއްޗެއްގެ ގޮތަށް ނުވަތަ މީހަކު
ސިފަވާ ގޮތަށް ހަދާފައި ހުންނަ ތަކެތި މެދުވެރިކޮށް، ނުވަތަ
ހަދާ ފިލްމަކުން، ނުވަތަ ސްޓޭޖް ޝޯއާއި ތަމްސީލު ފަދަ
އެއްޗެހި މެދުވެރިކޮށް؛ ނުވަތަ
(6) ކުރާ އިޝާރާތަކުން ނުވަތަ ކުރާ ޙަރަކާތަކުން ނުވަތަ ކުރާ
އެނޫންވެސް ޢަމަލެއްގެ ސަބަބުން ވަކި ފަރާތެއްގެ
އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް ސިފަކުރެވިގެން ނުވަތަ
ވިސްނިގެން ނުވަތަ ދޭހަވެގެން ނުވަތަ އެނގިގެން ދިޔުން.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޢަމަލެއް މެދުވެރިކޮށް،
މީހެއްގެ އަބުރާ ސީދާކޮށް އަދި ޞަރީޙަކޮށް ނުވަތަ ނުސީދާގޮތުން
ވިޔަސް ބެހެފިނަމަ، އެއީ މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށް އަބުރާބެހުން
ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.
އަބުރާބެހުން ކަމުގައި 11. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ވަކި ފަރާތެއްގެ އަބުރާބެހެވުނު ކަމުގައި
ކަނޑައެޅުމުގެ މިންގަނޑު 10
ބަލާނީ، މި ޤާނޫނުގެ ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޢަމަލަކާ
ގުޅޭގޮތުން އަންނަނިވި ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވާނަމައެވެ.
(1) ބުނެފައިވާ ބަހަކީ ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ ދޮގު ބަހެއް
ނުވަތަ ދޮގު މަޢުލޫމާތަކަށް ވު ން؛
(2) ބުނެފައިވާ ބަހަކީ ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ
ޢާންމުކޮށްފައިވާ އެއްޗަކަށްވުން ؛
(3) ބުނެފައިވާ ބަހަކީ ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ އަބުރާބެހެވޭ
ފަރާތަށް ނިސްބަތްވާ ބަހަކަށް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތަކަށް ވުން.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ)1(ވަނަ ނަންބަރުގެ ބޭނުމަށް، އެ ބަހަކީ
10

ނުވަތަ ދޭ މަޢުލޫމާތަކީ އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ އަބުރަށް ކިތަންމެ
ގެއްލުންކުރުވަނިވި ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ކަމުގައިވީނަމަވެސް،
އެއީ ތެދުކަމުގައިވާނަމަ، އެއީ އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ކަމުގައެއް
ނުބެލެވޭނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ)2(ވަނަ ނަންބަރުގެ ބޭނުމަށް، ބުނި ބަހެއް
ނުވަތަ ދިން މަޢުލޫމާތެއް ޢާންމުކޮށްފައިވާކަމަށް ބެލުމުގައި
އަންނަނިވި އުސޫލުތައް ހިނގާނެއެވެ.
(1) ބުނެފައިވާ ބަހަކީ ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ
ޢާންމުކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި ބުނެފައިވާ ބަހެއް ނުވަތަ ދީފައިވާ
މަޢުލޫމާތެއް ނޫންކަން ސާބިތުވެއްޖެނަމަ، އެ ބަސް ނުވަތަ
މަޢުލޫމާތު ޢާންމުކުރީ ކަމަށް ނުބެލުން.
(2) މި މާއްދާގެ)ނ(ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި އެހެން
ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، އެ ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް
ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް ލިބިދާނެކަމަށް ސަލާމަތް ބުއްދިއަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ، އެ ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ޢާންމުކުރީ
ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ. އެގޮތުން، އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި
ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ޢާންމުކޮށްފައިވާކަމަށް
ބެލެވޭނެއެވެ.
i. އެ ބަހެއް ބުނީ ނުވަތަ މަޢުލޫމާތު ދިނީ
އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތް ނޫން ތިންވަނަ ފަރާތެއްގެ
ގާތުގައި ނުވަތަ ހާޒިރުގައި ކަމަށްވުން؛ ނުވަތަ
ii. އެ ބަހަކީ ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ، ފޮތެއް
ނުވަތަ ނޫހެއް ނުވަތަ މަޖައްލާއެއްގައި
ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ ރޭޑިއޯ ނުވަތަ ޓީވީ
11

ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް
ބްރޯޑްކާސްޓްކޮށްފައިވާ ނުވަތަ އިންޓަރނެޓް
މެދުވެރިކޮށް ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއް ނުވަތަ
ވާހަކައެއް ނުވަތަ ފޮޓޯއެއް ނުވަތަ ވީޑިއޯއެއް
ނުވަތަ ލަވައެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް
މަޢުލޫމާތަކަށްވުން.
(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ)3(ވަނަ ނަންބަރުގެ ބޭނުމަށް، ބުނި ބަހެއް
ނުވަތަ ދިން މަޢުލޫމާތެއް އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ނިސްބަތްވާކަމަށް
ބެލުމުގައި އަންނަނިވި އުސޫލުތައް ހިނގާނެއެވެ.
(1) އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ ނަން ނުވަތަ ފޮޓޯ
ބޭނުންކޮށްފައިވާނަމަ، އެ ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް
އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ނިސްބަތްވާކަމަށް ބެލުން؛
(2) އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ ނަން ނުވަތަ ފޮޓޯ
ބޭނުންކޮށްފައިނުވިނަމަވެސް، އެ ބަހެއް ބުނުމުގައި ނުވަތަ
މަޢުލޫމާތެއް ދިނުމުގައި ބަސް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތު
ބޭނުންކޮށްފައި ހުރިގޮތުން އިޝާރާތްކުރަނީ އަބުރާބެހެވޭ
ފަރާތަށްކަން ސަލާމަތް ބުއްދިއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ، އެ
ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ނިސްބަތްވަނީ އަބުރާބެހެވޭ
ފަރާތަށް ކަމަށް ބެލުން؛
(3) ބުނާ ބަހެއް ނުވަތަ ދޭ މަޢުލޫމާތެއް އަމާޒުކުރެވިފައިވަނީ
ވުޖޫދުގައިނުވާ ފަރާތަކަށް ކަމުގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، ނުވަތަ އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތް ނޫން
އެހެން ފަރާތަކާ މެދުގައި ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް،
ބޭނުންކުރެވިފައިވާ ބަސްތަކުން ނުވަތަ މަޢުލޫމާތުން އެ
އިޝާރާތްކުރަނީ އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށްކަން ސަލާމަތް
12

ބުއްދިއަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ، އެ ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް
ނިސްބަތްވަނީ އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ކަމަށް ބެލުން.
އިންޓަރނެޓް މެދުވެރިކޮށް 12. (ހ) އިންޓަރނެޓްގެ ބޭނުންކޮށްގެން ހާމަކުރާ ލިޔުމެއްގައި ނުވަތަ
އަބުރާބެހުން
ތައްޔާރުކޮށް ހިންގާ ވެބްސައިޓެއްގައި ނުވަތަ ސޯޝަލް މީޑިއާގައި
ނުވަތަ ނެރޭ އޮންލައިން ނޫހެއްގައި ނުވަތަ ބްލޮގެއްގައި ނުވަތަ
އެނޫންވެސް އިންޓަރނެޓް މެދުވެރިކޮށް ޢާންމުކުރާ އެއްޗެއްގައި
ނުވަތަ ވަސީލަތެއްގައި ، ވަކި ފަރާތެއްގެ އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް
ޝާއިޢުކޮށްގެން ނުވަތަ ހިމަނައިގެން ނުވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް
ލިޔުނު ފަރާތް ނުވަތަ ޝާއިޢުކުރާ ފަރާތް ނުވަތަ ހާމަކުރާ ފަރާތް
ނުވަތަ އެ ފަދަ އެއްޗެއް އިތުރު ފަރާތްތަކަށް ފަތުރާ ފަރާތްތަކުން މި
ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެކަމުގެ ޒިންމާ އުފުލަންޖެހޭނެއެވެ. އަދި
އަބުރާބެހެވޭފަދަ އެއްޗެއް ލިޔެފައިވަނީ ނުވަތަ ޝާއިޢުކޮށްފައިވަނީ
ނުވަތަ ހާމަކޮށްފައިވަނީ އޮންލައިންކޮށް ހިންގާ ނޫހެއްގައިނަމަ، އެ
ނޫހެއްގެ މަސްއޫލުވެރި ފަރާތާއި އެޑިޓަރު އަދި/ނުވަތަ އެ
ވެބްސައިޓެއްގެ ވެރިފަރާތުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޒިންމާ
އުފުލަންޖެހޭނެއެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށް، އިންޓަރނެޓްގެ ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ
ފަރާތްތަކުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޒިންމާ އުފުލާކަށް ނުޖެހޭނެއެވެ.
(ރ) އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް އިންޓަރނެޓް މެދުވެރިކޮށް
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޢާންމުކޮށްފިކަމަށް ބެލެވޭނީ އަންނަނިވި
ޙާލަތްތަކުގައެވެ.
(1) އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް އިންޓަރނެޓް މެދުވެރިކޮށް
އަޕްލޯޑްކޮށް ނުވަތަ ޑައުންލޯޑްކޮށްފައިވަނީ ނުވަތަ
13

ކިޔާފައިވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަމުގައިވުން؛ ނުވަތަ
(2) އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަކީ، ދިވެހި ރައްޔިތެއް ކަމުގައިވުން
ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅެމުންދާ ނުވަތަ
ޤާއިމުވެފައިވާ ފަރާތެއް ކަމުގައިވުން.
އަބުރާބެހުން ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެ 13. އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ޢަމަލެއްގައި އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުންކުރެ
ޙާލަތްތައް
ޙާލަތެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްނަމަ، އެ ޢަމަލަކީ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ
ޢަމަލެއް ކަމުގައެއް ނުބެލެވޭނެ އެވެ.
(ހ) މީހަކަށް ނިސްބަތްކޮށް ބުނާ ބަހަކީ ނުވަތަ ދޭ މަޢުލޫމާތަކީ ތެދު
ޙަޤީޤަތަށްވުން؛ ނުވަތަ
(ށ) މީހަކަށް ނިސްބަތްކޮށް ބުނާ ބަހަކީ ނުވަތަ ދޭ މަޢުލޫމާތަކީ ތެދު
ޙަޤީޤަތުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްފައިވާ ޚިޔާލު ނުވަތަ ރަ އުޔަކަށްވުން.
ތެދު މަޢުލޫމާތަށްވުން 14. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭ އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއްގައި، ބުނެފައިވާ ބަހަކީ
ނުވަތަ ދިން މަޢުލޫމާތަކީ ފުރިހަމައަށް ތެދު ޙަޤީޤަތެއްކަން އަބުރާބެހުމުގެ
ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދީފިނަމަ، އެ ބަހަކީ ނުވަތަ އެ
މަޢުލޫމާތަކީ އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް ކަމުގައި ޝަރީޢަތުން
ބަލައިގެންނުވާނެއެވެ.
ތެދުވެރި ޚިޔާލު ނުވަތަ ރައުޔު 15. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހުށަހެޅޭ އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއްގައި، ބުނެފައިވާ ބަހަކީ
ފާޅުކުރުން
ނުވަތަ ދިން މަޢުލޫމާތަކީ އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުގައި ބުނެފައިވާ ބަހެއްކަން
ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތެއްކަން އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން
ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދީފިނަމަ، އެ ބަހަކީ ނުވަތަ އެ މަޢުލޫމާތަކީ
އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް ކަމުގައި ޝަރީޢަތުން ބަލައިގެން ނުވާނެއެވެ.
(ހ) ކަމެއްގެ ޙަޤީޤަތްކަމަށް ކަނޑައެޅިގެން ބުނުމުގެ ބަދަލުގައި، އެއީ އެ
14

މީހެއްގެ އަމިއްލަ ތެދުވެރި ޚިޔާލެއް ނުވަތަ ރައުޔެއް
ހާމަކުރުމަށްވުން، އަދި އެ ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ހާމަކުރާއިރު
އެއީ އެ މީހާގެ އަމިއްލަ ތެދުވެރި ޚިޔާލު ނުވަތަ ރައުޔު
ހާމަކުރުންކަން ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވުން؛ އަދި
(ށ) އެ ޚިޔާލަކީ ނުވަތަ ރަ އުޔަކީ، ތެދު ޙަޤީޤަތްތަކެއްގެ މައްޗަށް
ބިނާވެފައިވާ ޚިޔާލެއް ނުވަތަ ރައު ޔެއްކަން، އަބުރާބެހުމުގެ
ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ހެޔޮ ނިޔަތުގައި ޤަބޫލުކުރެވުން؛ އަދި
(ނ) އެ ޚިޔާލަކީ ނުވަތަ ރައު ޔަކީ ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ގޮތުގެމަތިން
ލިބެންހުރި ތެދު މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިނާވެފައިވާ އެއްޗަކަށްވުން.
ހުއްދަ ދިފާޢު 16. މި ޤާނޫނުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމުގެ އިތުރުން،
އަންނަނިވި ކަންކަމަކީ ނުވަތަ ޙާލަތްތަކަކީ، އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއްގެ
ދިފާޢުގައި، އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތަށް ބޭނުންކުރެވިދާނެ ހުއްދަ
ދިފާޢެކެވެ.
(ހ) އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ އެނގުމާއި ރުހުމުގައި ބުނެފައިވާ ބަހަކަށް
ނުވަތަ ޢާންމުކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތަކަށްވުން؛
(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ އެނޫންވެސް
ކަންކަން.
އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލުތަކުގެ 17. ވަކި ޢަމަލަކީ، އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ކަމުގައި ބެލެވިދާނެ އަދި
މިންގަނޑު އެކުލަވާލުން
ބެލިގެންނުވާނެ ޢަމަލުތައް ކަމުގައި ކޯޓުން ކަނޑައެޅުމުގެ ބޭނުމަށް،
އެކަންކަމާގުޅޭ ތަފްޞީލީ މިންގަނޑެއް، މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ހަމަތަކާ
ޚިލާފުނުވާނެ ގޮތެއްގެމަތިން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި
ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. އެގޮތުން މަދުވެގެން އަންނަނިވި ކަންކަން އެ
15

ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.
(ހ) އަބުރާބެހުމުގެ ތަފާތު ޢަމަލުތަކުގެ ބާވަތަށާއި، އެފަދަ ޢަމަލެއް
ކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންކުރާ ތަފާތު ބާވަތުގެ ވަސީލަތްތަކުގެ މައްޗަށް
ބިނާކޮށް، އެ ޢަމަލަކީ އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ކަމުގައި ބެލުމަށް
ނުވަތަ ނުބެލުމަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިދާނެ މިންގަނޑު؛
(ށ) އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ހިންގާފައިވަނީ އެނގިހުރެ، ޤަޞްދުގައި
ކަމަށް ނުވަތަ އެނގުމަކާނުލައި، ހެޔޮނިޔަތުގައި ކަމަށް ބެލުމުގައި
ރިޢާޔަތްކުރެވިދާނެ ކަންކަން ؛
(ނ) އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއް ބިނާކުރުމުގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން
ހުށަހެޅިދާނެ ކަންކަން؛
(ރ) އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއަކުން ދިފާޢުވުމަށްޓަކައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން
ހުށަހެޅިދާނެ ހުއްދަ ދިފާޢުތައް؛
(ބ) އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލު ހިންގީ ވަކިމިވެނި ފަރާތެއްކަން ސާފުކޮށް
ނޭނގޭ ޙާލަތުގައި، އެ ޢަމަލުގެ ބާވަތަށާއި އެ ޢަމަލު ހިންގުމަށް
ބޭނުންކުރި ވަސީލަތަށް ބަލައި، އެ ޢަމަލު ހިންގި ފަރާތް
ދެނެގަތުމުގެ މިންގަނޑު.
ހަތަރު ވަނަ ބާބު
އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވާ ޙާލަތްތައް
ފުރިހަމަ އިމްތިޔާޒު ލިބިދިނުން 18. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 19 އަދި 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީ،
އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ ބަހެއް ބުނާ ނުވަތަ އެފަދަ މަޢުލޫމާތެއް ދޭ
ފަރާތްތަކުން ޒިންމާ އުފުލަންނުޖެހޭކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ، އަދި
އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއް ކުރުމުން އެ ފަރާތްތަކަށް ފުރިހަމަ
16

އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވާ ޙާލަތްތަކެވެ.
(ށ) ބުނެފައިވާ ބަހަކީ ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 19
އަދި 20 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތެއްގައި ބުނެފައިވާ
ބަހެއް ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ޙާލަތުގައި
އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތެއްގެ މައްޗަށް، މި ޤާނޫނުގެ
ދަށުން ދަޢުވާއެއް ނުއުފުލޭނެއެވެ.
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހު ގެ 19. (ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޤާނޫނީ ޖަލްސާއެއްގައި ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންނަށް ލިބިދޭ އިމްތިޔާޒު
ކޮމިޓީއެއްގެ ރަސްމީ ބައްދުލުވުމެއްގައި އެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކު
ދައްކާ ވާހަކައެއްގައި، ވަކި ފަރާތެއްގެ އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް
ބުނި ނަމަވެސް، އެއީ މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށް، އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް
ކަމުގައެއް ނުބެލެވޭނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ޖަލްސާއެއްގެ ނުވަތަ ކޮމިޓީ ބައްދަލުވުމެއްގެ ބޭރުން، އެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރަކު ވަކި ފަރާތެއްގެ އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ ބަހެއް ބުނެފިނަމަ
ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ދީފިނަމަ، އެކަމަށްޓަކައި އެ މެންބަރަކު މި
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޒިންމާ އުފުލަންވާނެއެވެ.
(ނ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޤާނޫނީ ޖަލްސާއެއް ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ
ކޮމިޓީގެ ރަސްމީ ބައްދަލުވުމެއް ބްރޯޑްކާސްޓްކުރުމަކީ، މި ޤާނޫނުގެ
ބޭނުމަށް، އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ކަމުގައެއް ނުބެލެވޭނެއެވެ.
(ރ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއްގައި ނުވަތަ އެ
މަޖިލީހުގައި ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގައި ކަންހިނގައިދިޔަ
ގޮތް ބަޔާންކޮށްދޭ ރިޕޯޓެއްގައި ހިމެނޭ ޢިބާރާތްތަކެއްގައި ނުވަތަ އެ
ލިޔުމުގެ ނުވަތަ ރިޕޯޓުގެ ބައެއްގައި، ވަކި ފަރާތެއްގެ އަބުރާބެހެވޭ
ފަދަ އެއްޗެއް ހިމެނިފައިވީނަމަވެސް، އެފަދައިން އެ ލިޔުން ނުވަތަ
17

ރިޕޯޓު ޝާއިޢުކުރުމަކީ ނުވަތަ ޢާންމުކުރުމަކީ، މި ޤާނޫނުގެ
ބޭނުމަށް، އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ކަމުގައެއް ނުބެލެވޭނެއެވެ.
ޝަރީޢަތުގެ އިމްތިޔާޒު 20. ކޯޓެއްގައި ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލެއްގައި ކުރިއަށްދާ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން
ހިނގަމުންދާ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހެއްގައި ނުވަތަ ބައްދަލުވުމެއްގައި، އެ
މައްސަލަ ބަލަމުންދާ ފަނޑިޔާރެއް ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލްގެ މެންބަރެއް، ނުވަތަ
ޚަޞްމެއް، ނުވަތަ ޤާނޫނީ ވަކީލެއް، ނުވަތަ ހެއްކެއް، ނުވަތަ ޚަބީރެއް،
ނުވަތަ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އެނޫންވެސް ފަރާތަކުން ދޭ ބަޔާނުގައި ނުވަތަ
ހުށަހަޅާ ލިޔުމެއްގައި ވަކި ފަރާތެއްގެ އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް ހިމެނިފައި
އޮތުމަކީ، މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށް، އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ކަމުގައެއް
ނުބެލެވޭނެއެވެ.
ޝަރުޠުތަކާއެކު ލިބިދެވޭ 21. (ހ) ބުނެފައިވާ ބަހަކީ ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 22
އިމްތިޔާޒް
ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތެއްގައި ބުނެފައިވާ ބަހެއް
ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ޙާލަތުގައި
އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތްތަކަށް، ޝަރުޠުތަކާއެކު
އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) ބުނެފައިވާ ބަހަކީ ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 22
ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙާލަތެއްގައި ބުނެފައިވާ ބަހެއް
ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތެއް ކަމުގައިވާނަމަ، އެ ޙާލަތުގައި
އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތެއްގެ މައްޗަށް، މި ޤާނޫނުގެ
ދަށުން ދަޢުވާއެއް ނުއުފުލޭނެއެވެ.
އިމްތިޔާޒު ލިބުމަށް 22. މި ޤާނޫނުގެ 21 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އިމްތިޔާޒު
ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ޝަރުޠުތައް
ލިބިދެވޭނީ، އަންނަނިވި ޝަރު ޠުތައް ފުރިހަމަވާނަމައެވެ.
(ހ) އެ ބުނާ ބަހަކީ ނުވަތަ އެ ދޭ މަޢުލޫމާތަކީ، ތެދު ޙަޤީޤަތްތަކެއްގެ
މައްޗަށް ބިނާވެފައިވާ ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތުކަމަށް ތެދުވެރި
18

ނިޔަތަކާއެކު ޤަބޫލުކުރެވުން ؛
(ށ) އެ ބަހެއް ބުނުން ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ދިނުން ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން
މަނާކޮށްފައިނުވުން؛
(ނ) އެ ބަހެއް ބުނުމަށް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޤާނޫނީ
ނުވަތަ ފަންނީ ނުވަތަ އިޖްތިމާޢީ ނުވަތަ އަޚްލާޤީ ނުވަތަ ޢާންމު
ނުވަތަ އެނޫންވެސް ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ މަޞްލަޙަތެއް ނުވަތަ ވާޖިބެއް
އޮތުން؛
(ރ) އެ ބަހެއް ބުނެފައިވަނީ ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ދީފައިވަނީ ނުރަނގަޅު
ނިޔަތެއްގައި ނުވަތަ ނުރަނގަޅު މަޤްޞަދެއް ޙާޞިލުކުރުމަށް
ކަމުގައިނުވުން؛ އަދި
(ބ) އެ ބަހެއް ބުނެފައިވާ ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ޝާއިޢުކޮށް ފަތުރާފައިވާ
މިންވަރަކީ، އެ ޙާލަތަށް ބަލާއިރު އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ކޮންމެހެން
ބޭނުންތެރިވެގެންވާ މިންވަރެއް ކަމުގައިވުން.
ތަޙްޤީޤު ރިޕޯޓުތަކާ ގުޅިގެން 23. މި ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަރުޠުތައް
ލިބިދެވޭ އިމްތިޔާޒު
ފުރިހަމަވެގެން، ޤާނޫނަކުން ބާރުލިބިގެން ތަޙްޤީޤެއް ހިންގުމަށްޓަކައި
ޢައްޔަންކުރެވޭ ފަރާތަކުން، އެކަން ތަޙްޤީޤުކުރުމަށްފަހު ހާމަކުރާ ރިޕޯޓެއްގައި
ވަކި ފަރާތެއްގެ އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް ބުނެފައި ނުވަތަ ޝާއިޢުކޮށްފައި
އޮތުމަކީ، މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށް، އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ކަމުގައެއް
ނުބެލެވޭނެއެވެ.
ޢާންމު މަޞްލަޙަތު ހިމެނިގެންވާ 24. ޢާންމު މަޞްލަޙަތު ހިމެނިގެންވާ ކަންކަމުގެ އިމްތިޔާޒުކަމަށް ބަލައި، މި
ކަންކަމާ ގުޅިގެން ލިބިދެވޭ
ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވެގެން
އިމްތިޔާޒު
އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއް ކުރާ ފަރާތްތަކަށް، ޝަރުޠުތަކާއެކު
19

އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންވެއެވެ. މި މާއްދާގެ ދަށުން ޝަރުޠުތަކާއެކު އިމްތިޔާޒު
ލިބޭނީ، އެކަމަކީ ތެދު ޙަޤީޤަތްތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާވެފައިވާ ކަމެއްކަމަށް
ތެދުވެރި ނިޔަތަކާއެކު ޤަބޫލުކުރެވޭނަމައެވެ .
(ހ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ނުވަތަ އެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއެއްގައި
ކަންހިނގައިދިޔަ ގޮތް ހާމަކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އެކަން ހިނގާފައިވާ
ގޮތަށް އުނިއިތުރު ކުރުމަކާނުލައި، އެކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް
ހާމަކޮށްދިނުން؛
(ށ) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޢާންމު މަޢުލޫމާތުގެ ގޮތުގައި
ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއްގައި ހިމެނޭ ޢިބާރާތްތަކެއް ނުވަތަ އެ
ލިޔުމުގެ ބައެއް، އުނިއިތުރަކާނުލައި އޭގައިވާ ގޮތަށް ހާމަކޮށްދިނުން؛
(ނ) ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހެއްގައި ކަންހިނގައިދިޔަ ގޮތް
ހާމަކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އެކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތަށް އުނިއިތުރު
ކުރުމަކާނުލައި، އެކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް ހާމަކޮށްދިނުން؛
(ރ) ކޯޓަކުން ނުވަތަ ކޯޓެއްގެ ފަނޑިޔާރަކު ނުވަތަ މުވައްޒަފަކު
ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ނުވަތަ އެއިން ފަރާތެއްގެ ހުއްދަ ލިބިގެން
ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއްގައި ހިމެނޭ ޢިބާރާތްތަކެއް ނުވަތަ އެއިން
ބައެއް، އުނިއިތުރަކާ ނުލައި، އޭގައިވާ ގޮތަށް ހާމަކޮށްދިނުން؛
(ބ) ތަޙްޤީޤުކުރުމުގެ ޤާނޫނީ ބާރު ލިބިފައިވާ މުއައްސަސާއަކުން،
ޤާނޫނަކުން ބާރުލިބިގެން ކަމެއް ތަޙްޤީޤުކުރުމަށްފަހު ނެރެފައިވާ
ރިޕޯޓެއް ނުވަތަ އެ ރިޕޯޓުގެ ބައެއް، އުނިއިތުރަކާ ނުލައި، އޭގައިވާ
ގޮތަށް ހާމަކޮށްދިނުން؛
(ޅ) ދައުލަތުގެ އެއްވެސް އިދާރާއަކުން، ޤާނޫނާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން
20

އަންގާ އެންގުމެއް ނުވަތަ ދޭ ބަޔާނެއް ނުވަތަ ޝާއިޢުކުރާ ރިޕޯޓެއް
ނުވަތަ އެ ރިޕޯޓެއްގެ ބައެއް، އުނިއިތުރަކާ ނުލައި، އޭގައިވާ ގޮތަށް
ހާމަކޮށްދިނުން؛
(ކ) ޤާނޫނަކުން ބާރުލިބިގެން އުފައްދާފައިވާ، އަދި ޤާނޫނުގެ ދަށުން
މަސައްކަތްކުރާ ބޯޑަކުން ނުވަތަ ކޮމިޓީއަކުން ނުވަތަ އެފަދަ އެހެން
މަޖިލީސްތަކުން ހިންގާ ޢާންމު ޖަލްސާއެއް ނުވަތަ ބައްދަލުވުމެއް
ނުވަތަ މަޖިލީހެއްގައި ކަންހިނގައިދިޔަ ގޮތް ހާމަކޮށްދިނުމަށްޓަކައި،
އެކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތަށް އުނިއިތުރުކުރުމަކާ ނުލައި ، އެކަން
ހިނގައިދިޔަ ގޮތް ހާމަކޮށްދިނުން؛
(އ) ހުޅުވާލައިގެން ހިންގާފައިވާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަލްސާއެއްގައި ނުވަތަ
ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަމްޢިއްޔާއެއްގެ ބައްދަލުވުމެއްގައި ކުރެވިފައިވާ
މަޝްވަރާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ވަކި ފަރާތަކަށް ނުޖެހި،
ކަންހިނގައިދިޔަ ގޮތް ހާމަކޮ ށްދިނުމަށްޓަކައި، އެކަން ހިނގާފައިވާ
ގޮތަށް އުނިއިތުރުކުރުމަކާ ނުލައި، އެކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތް
ހާމަކޮށްދިނުން؛
(ވ) ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަލްސާއެއް ނުވަތަ ބައްދަލުވުމެއް ނުވަތަ
މަޖިލީހެއްގައި ޢާންމުކުރާ، ނުވަތަ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަމްޢިއްޔާއެއްގެ
ފަރާތުން ޢާންމު މަޢުލޫމާތުގެ ގޮތުގައި ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ލިޔުމެއްގައި
ހިމެނޭ ޢިބާރާތްތަކެއް ނުވަތަ އެ ލިޔުމުގެ ބައެއް
ހާމަކޮށްދިނުމަށްޓަކައި، އުނިއިތުރަކާ ނުލައި، އޭގައިވާ ގޮތަށް
ހާމަކޮށްދިނުން؛
(މ) އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރިއެރުވުމަށްޓަކައި ދިވެހިރާއްޖޭގައި
އުފައްދާފައިވާ ޖަމްޢިއްޔާއަކުން، އެ ޖަމްޢިއްޔާއެއްގެ ގަވާއިދުތަކާ
އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ބާއްވާ ޢާންމު ޖަލްސާއެއް ނުވަތަ
21

ބައްދަލުވުމެއް ނުވަތަ މަޖިލީހެއްގައި ކަންހިނގައިދިޔަ ގޮތް، ނުވަތަ
އެ ޖަމްޢިއްޔާއަކުން ނިންމާ ނިންމުމެއް ނުވަތަ ހޯދާ ހޯދުމެއްގެ
މައްޗަށް ބިނާކޮށް ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ރިޕޯޓެއްގައި ހިމެނޭ
ޢިބާރާތްތަކެއް ނުވަތަ އެ ރިޕޯޓުގެ ބައެއް ހާމަކޮށްދިނުމަށްޓަކައި،
އެކަން ހިނގައިދިޔަ ގޮތަށް ނުވަތަ އެ ރިޕޯޓުގައިވާ ގޮތަށް އުނިއިތުރު
ކުރުމަކާނުލައި، ހާމަކޮށްދިނުން؛
(1) އެއްވެސް ކުޅިވަރެއް، ނުވަތަ ކަސްރަތެއް، ނުވަތަ
އެނޫންވެސް އެފަދަ ޙަރަކާތެއް؛
(2) އެއްވެސް ވިޔަފާރިއެއް، ނުވަތަ ޕްރޮފެޝަންއެއް، ނުވަތަ
އިންޑަސްޓްރީއެއް ނުވަތަ އެކަންކަމުގައި ޙަރަކާތްތެރިވެއުޅޭ
ފަރާތްތަކުގެ މަޞްލަޙަތުތައް؛ ނުވަތަ
(3) އެއްވެސް ހުނަރެއް ނުވަތަ ޢިލްމެއް ނުވަތަ އުނގެނުމެއް.
(ފ) ޤާނޫނަކުން ހުއްދަކުރާ، އަދި ޢާންމުކޮށް ބެލުމަށް ހުޅުވާލެވިފައިވާ
އެއްވެސް ރަޖިސްޓަރީއެއް ނުވަތަ އެހެންވެސް ލިޔެކިޔުމެއް ނުވަތަ
އެފަދަ ރަޖިސްޓަރީއަކުން ނުވަތަ ލިޔުމަކުން ނަގާފައިވާ ބައެއް،
އުނިއިތުރަކާ ނުލައި ، އޭގައިވާ ގޮތަށް ހާމަކޮށްދިނުން؛
(ދ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ އެއްވެސް ޕަބްލިކް ކުންފުންޏެއްގެ ޢާންމު
ޖަލްސާއެއް ހިނގާފައިވާ ގޮތާމެދު ވަކި ފަރާތަކަށް ނުޖެހި،
ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް ހަދާފައިވާ ރިޕޯޓެއް ނުވަތަ
އެ ރިޕޯޓެއްގެ ބައެއް، އުނިއިތުރަކާ ނުލައި، އޭގައިވާ ގޮތަށް
ހާމަކޮށްދިނުން؛
(ތ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ އެއްވެސް ޕަބްލިކް ކުންފުންޏެއްގެ ބޯޑު އޮފް
22

ޑިރެކްޓަރުންގެ ފަރާތުން ނެރެފައިވާ ނުވަތަ އެ ބޯޑުގެ ހުއްދައާއެކު
ނެރެފައިވާ ލިޔުމެއް، ނުވަތަ ކުންފުނީގެ އޮޑިޓަރުން ނެރެފައިވާ
ލިޔުމެއް، ނުވަތަ ކުންފުނީގެ މެންބަރަކަށް ލިބިފައިވާ ޤާނޫނީ ބާރެއްގެ
ދަށުން ނެރެފައިވާ ލިޔުމެއް، ނުވަތަ އެފަދަ ލިޔުމެއްގެ ބައެއް،
އުނިއިތުރަކާ ނުލައި ، އޭގައިވާ ގޮތަށް ހާމަކޮށްދިނުން؛ އަދި
(ލ) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގާ އެއްވެސް ޕަބްލިކް ކުންފުންޏަކުން
ނެރެފައިވާ، އެ ކުންފުނީގެ ޑިރެކްޓަރުން ޢައްޔަންކޮށް، ވަކިކޮށް،
މުސްކުޅިކުރުމާއި، ވަކިވުމަށް ހުށަހެޅުމާގުޅޭ ލިޔުމެއް، ނުވަތަ އެފަދަ
ލިޔުމެއްގެ ބައެއް، އުނިއިތުރަކާ ނުލައި، އޭގައިވާ ގޮތަށް
ހާމަކޮށްދިނުން.
ޢާންމު މަޞްލަޙަތު ހިމެނިގެންވާ 25. މި ޤާނޫނުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ، ޢާންމު މަޞްލަޙަތު
ކަންކަމު ގައި އިމްތިޔާޒު
ހިމެނިގެންވާ ކަންކަން ހާމަކޮށްދިނުމުގައި އަންނަނިވި ޙާލަތްތައް
ލިބިނުދެ ވުން
މެދުވެރިވެއްޖެކަމުގައި އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގައި
ސާބިތުކޮށްދީފިނަމަ، އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތަށް އެ މާއްދާގެ ދަށުން
ލިބިދެވޭ އިމްތިޔާޒު ލިބިގެންނުވާކަމުގައި ޝަރީޢަތުން ބަލަންވާނެއެވެ.
(ހ) ހާމަކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތަކީ، އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުން ބުނި ބަހާ ނުވަތަ
ދިން މަޢުލޫމާތާ ތަޢާރުޟުވާފަދަ ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއްކަން
ބަޔާންކޮށްދިނުމާއެކު ނުވަތަ އެ މަޢުލޫމާތު ޤަބޫލުކުރެވޭ މިންވަރަކަށް
އިތުރަށް ތަފްޞީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްދިނުމާއެކު، އެ މަޢުލޫމާތު
އެފަދައިން ޝާއިޢުކުރުމަށް ނުވަތަ ހާމަކުރުމަށް އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުން
އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ ކިބައިން އެދިފައިވުން؛ އަދި
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަދައިން އެދިފައިވަނިކޮށް،
އެއާ ޚިލާފަށް އެ މަޢުލޫމާތު ޝާއިޢުކުރުން ނުވަތަ ހާމަކުރުން ނުވަތަ
އެ މަޢުލޫމާތު ޝާއިޢުކޮށްފައިވަނީ ނުވަތަ ހާމަކޮށްފައިވަނީ
23

އެކަށީގެންނުވާ ގޮތަކަށް ކަމަށްވުން.
ފަސް ވަނަ ބާބު
އަބުރާބެހުމުގެ މައްސަލަ ކޯޓުން ބޭރުގައި ޙައްލުކުރުމުގެ އުސޫލު
އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާކުރުމުގެ 26. އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުން އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ މައްޗަށް މި
ކުރިން ލިބިދެވޭ ފަރުވާ
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ދަޢުވާއެއްކޮށް، ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ ކުރިން، އެ
މައްސަލައަށް ފަރުވާއެއް ހޯދުމަށްޓަކައި މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް
ފުރިހަމަކުރެވިދާނެއެވެ.
އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ 27. (ހ) އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ ބަހެއް ބުނެފިނަމަ ނުވަތަ އެފަދަ މަޢުލޫމާތެއް
ފަރާތަށް ނޯޓިސް ދިނުން
ޢާންމުކޮށްފިނަމަ، އޭގައި އަބުރާބެހެވޭ މާނައެއް ހިމެނިގެންވާ
މަޢުލޫމާތެއް ހުރިކަން ނުވަތަ އޭގައިވާ ޢިބާރާތްތަކުން އަބުރާބެހެވޭ
ފަދަ މާނަކުރުމެއް ދޭހަވާކަން ނުވަތަ އެފަދަ އެއްޗަކަށް
އިޝާރާތްކުރާކަން އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތަށް
އެންގުމަށްޓަކައި، އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުން އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ
ފަރާތަށް ނޯޓިހެއް ދެވިދާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތަށް
ނޯޓިސް ފޮނުވަންވާނީ ލިޔުމުންނެވެ. އަދި، އެ ނޯޓިހުގައި އަންނަނިވި
މަޢުލޫމާތު ހިމަނަންވާނެއެވެ.
(1) އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ މަޢުލޫމާތު ޢާންމުކޮށްފައިވާ ތަން ނުވަތަ
އެއަށް ވާޞިލުވެވޭނެ ގޮތް ؛
(2) އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް ކަމަށް އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުން
ތުހުމަތުކުރާ އެއްޗެއް؛
24

(3) އެ ބަހަކީ ނުވަތަ މަޢުލޫމާތަކީ އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ
އަބުރަށް ގެއްލުންކުރުވަނިވި އެއްޗެއްކަމާއި، އެ ފަރާތަށް
ލިބިފައިވާ ގެއްލުން؛ އަދި
(4) މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް ބޭނުންވާކަން ނުވަތަ ނޫންކަން
އެންގުމަށް ދެވޭ މުއްދަތު؛ އެގޮތުން ދެވޭ މުއްދަތަކީ 7
(ހަތެއް) ދުވަހަށްވުރެ ކުރުނޫން މުއްދަތަކަށް ވާންވާނެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ނޯޓިހެއް ފޮނުވާފައިވާނަމަ، އެ
ނޯޓިހުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު ހަމަވުމުގެ ކުރިން، މި ޤާނޫނުގެ
ހަވަނަ ބާބުގެ ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއް ކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ.
އަދި، އެފަދައިން ލިޔުމުން ފޮނުވާ ނޯޓިހުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ
މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން އެ
ޖަވާބެއް ދީފައިނުވާނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ ހަވަނަ ބާބުގެ ދަށުން
އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއް ކުރުމަކަށް މި ޤާނޫނު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.
މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް 28. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 27 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުން
ހުށަހެޅުން
ލިޔުމުން ފޮނުވާ ނޯޓިހުގައިވާ މުއްދަތުގައި އަބުރާބެހުމުގެ
ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން އިޖާބަދީ، މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް
ބޭނުންވާނަމަ، އަންނަނިވި ގޮތްތަކުންކުރެ ގޮތަކަށް ނުވަތަ
ގޮތްތަކަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.
(1) އަބުރާބެހުމުގެ ގޮތުން ޢާންމުކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތަށް، ނުވަތަ
އެ މަޢުލޫމާތުގެ ޢިބާރާތްތަކުން ދޭހަވާ ނުވަތަ އިޝާރާތްކުރާ
އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ ވަކި މާނަކުރުމެއްވާނަމަ އެ މާނަކުރުމަށް،
އެކަށީގެންވާ އިޞްލާޙެއް ގެނައުން؛
(2) އަބުރާބެހުނު ފަރާތުން ޢާންމުކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތާ ގުޅިގެން
އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ ކިބައިން، އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް ،
25

މަޢާފަށް އެދުން؛
(3) އަބުރާބެހުނު ފަރާތުން ޢާންމުކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތު
އިޞްލާޙުކުރިކަމުގެ ނުވަތަ އެއާ ގުޅިގެން މަޢާފަށް
އެދުނުކަމުގެ މަޢުލޫމާތު، އެ ޙާލަތަކާ އެންމެ އެކަށޭނަ
ގޮތަކަށް، ޝާއިޢުކުރުން ނުވަތަ ހާމަކުރުން؛
(4) އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް ހިމެނޭކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ
ބަހެއް ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ޢާންމުކޮށްފައިވަނީ ނުވަތަ
ޝާއިޢުކޮށްފައިވަނީ ވެބްސައިޓެއްގައިނަމަ، ނުވަތަ
އެނޫންވެސް އިލެކްޓްރޯނިކް ވަސީލަތެއް މެދުވެރިކޮށް
އެކްސެސްވެވޭ ތަނެއްގައިނަމަ، އެ ތަނެއްގައި
ޢާންމުކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތު ނުވަތަ ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ލިޔުން
އެ ތަނަކުން ނެގުން؛
(5) އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ދިނުން؛
(6) އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ މަޢުލޫމާތެއް ޢާންމުކުރި ނުވަތަ އެފަދަ
ލިޔުމެއް ޝާއިޢުކުރި ފަރާތުން، އެ މަޢުލޫމާތު ނުވަތަ
ލިޔުން ހިމެނޭ އެއްވެސް އެއްޗެއް، އެ ފަރާތް ނޫން އެހެން
ތިންވަނަ ފަރާތަކަށް ދީފައިވާނަމަ، ނުވަތަ ތިންވަނަ
ފަރާތަކަށް އެ އެއްޗެއް ލިބިފައިވާކަން އެ ފަރާތަށް
އެނގިފައިވާނަމަ، އެ މަޢުލޫމާތަކީ އަބުރާބެހެވުނު ކަމަށް
ތުހުމަތުކުރާ ފަރާތުގެ އަބުރަށް ގެއްލުންކުރުވަނިވި
މަޢުލޫމާތެއްކަން އެ ތިންވަނަ ފަރާތަށް އެންގުމަށް
އެކަށީގެންވާ ފިޔަވަޅު އެޅުން؛ އަދި/ނުވަތަ
(7) އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ އެނޫންވެސް
26

ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރުން.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅަންވާނީ
ލިޔުމުންނެވެ. އަދި، އެ ހުށަހެޅުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަން
ހިމަނަންވާނެއެވެ.
(1) އެ ހުށަހެޅުމަކީ މި ބާބުގެ ދަށުން މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމުގެ
ގޮތުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއްކަން؛
(2) އެ ހުށަހެޅުމަކީ، އެ ހުށަހެޅުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ
މުއްދަތުގައި، އެ ހުށަހެޅުން ރައްދުވާ ފަރާތުން
ޤަބޫލުކުރުމަށް ހުޅުވާލެވިފައިވާ ހުށަހެޅުމެއްކަން؛
(3) އެ ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅަނީ، އަބުރާބެހުނު ފަރާތުން ބުނެފައިވާ
ނުވަތަ ދީފައިވާ އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ ކޮން ބަހަކާ ނުވަތަ
މަޢުލޫމާތަކާ ގުޅިގެންކަން؛ އަދި
(4) އެ ހުށަހެޅުމުގައިވާ ކަންކަން ތަންފީޛުކުރުމަށް ހުށަހަޅާ
ގޮތް.
(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ ކިބައިން މަޢާފަށް އެދުމަށް
ނުވަތަ އެއާއެކު މަޢާފަށް އެދުނުކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ޝާއިޢުކުރުމަށް
ހުށަހަޅާ ޙާލަތްތަކުގައި، އެކަން ކުރަންވާނީ ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވާ
ގޮތެއްގެ މަތިންނެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ލިބުނު ގެއްލުމަށް ބަދަލު
ދިނުމަށް ހުށަހަޅާ ޙާލަތްތަކުގައި، ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ދޭނެ ފައިސާގެ
ޢަދަދު ކަނޑައަޅާނީ، ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވާ ގޮތެއްގެ މަތިންނެވެ.
އަދި އެފަދައިން ދިނުމަށް ކަނޑައަޅާ ފައިސާގެ ޢަދަދަކާމެދު
27

އެއްބަސްނުވެވިއްޖެނަމަ، އެ ޢަދަދު ކަނޑައަޅާނީ ޝަރީޢަތުންނެވެ.
ހުށަހެޅުން އަނބުރާ ގެނައުން 29. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމަށް
ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް، އެ ހުށަހެޅުން ރައްދުވާ ފަރާތުން
ޤަބޫލުކުރުމުގެ ކުރިން، ލިޔުމުން އަނބުރާ ގެނައުމުގެ އިޚްތިޔާރު
ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅި ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހުށަހެޅުން ހުށަހެޅި ފަރާތުން އެ
ހުށަހެޅުމެއް އަނބުރާ ގެންނަ ޙާލަތުގައި، މި ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ
މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން އަލުން އައު ހުށަހެޅުމެއް
ހުށަހެޅުމަކަށް މި ޤާނޫނު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.
ހުށަހެޅުން ޤަބޫލުކޮށް، 30. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ
އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރުން
ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމެއް އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުން
ޤަބޫލުކޮށްފިނަމަ، ދެ ފަރާތުން އެއްބަސްވާ ގޮތެއް ބަޔާންކޮށް،
ލިޔުމުން ވެވޭ އެއްބަސްވުމެއްގައި ދެ ފަރާތުން ސޮއިކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުން ޤާނޫނު ނަންބަރު
5/2019 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ފަންނުގެ ޤާނޫނު) އާއި އެ
ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ ކަމާބެހޭ ގަވާއިދާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން
ޕަބްލިކް ނޯޓަރީއެއް މެދުވެރިކޮށް ނޯޓަރައިޒްކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެ
އެއްބަސްވުމަކީ ޞައްޙަ އެއްބަސްވުމެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނީ މި
މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ނޯޓަރައިޒްކޮށްފައިވާނަމައެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މައްސަލަ ޙައްލުކުރުގެ
އެއްބަސްވުމެއްގައި ދެ ފަރާތުން ސޮއިކޮށްފިނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ 31
ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތައް ހިނގާނެއެވެ.
28

(ރ) އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ އެއްޗެއް ބުނެފައިވަނީ ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް
ދީފައިވަނީ އެއް ފަރާތަށްވުރެ ގިނަ ފަރާތްތަކެއް ކަމަށްވެފައި، އެއިން
ކޮންމެވެސް އެއް ފަރާތެއް ނުވަތަ ބައެއް ފަރާތްތަކެއް، އަބުރާބެހެވޭ
ފަރާތާއެކު މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމުގެ ހުށަހެޅުމެއް މި ޤާނޫނުގެ 28
ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅައި، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން
އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުން އެކަން ޤަބޫލުކޮށް އެއްބަސްވުމެއްގައި
ސޮއިކުރުމުގެ ސަބަބުން، އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތްތަކުގެ
ތެރެއިން ހުށަހެޅުމެއް ހުށަނާޅާ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް މި ޤާނޫނުގެ
ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއް ހުށަހެޅުމަކަށް، އަބުރާބެހެވޭ
ފަރާތަށް ލިބިދޭ ޙައްޤަކަށް އަސަރެއްނުކުރާނެއެވެ.
އެއްބަސްވުމުގައި ސޮއިކުރުމުގެ 31. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 30 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ މައްސަލަ
ނަތީޖާ 31
ޙައްލުކުރުމުގެ އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކޮށްފިނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ
ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ލިބިދޭ، އަބުރާބެހުމުގެ
ދަޢުވާކުރުމުގެ ޙައްޤުގެ ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، މި ޤާނޫނުގެ 30 ވަނަ
މާއްދާގެ ދަށުން ސޮއިކުރެވޭ އެއްބަސްވުމެއް ތަންފީޛުކުރުމުގެ
މައްސަލައެއް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަކަށް މި ޤާނޫނު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.
ހަވަނަ ބާބު
އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާކުރުން
އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާކުރުމުގެ 32. (ހ) އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ހިންގައިފިނަމަ، އެ
ޙައްޤު
ޢަމަލު ހިންގާފައިވާ ފަރާތުގެ މައްޗަށް އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާކުރުމުގެ
ޙައްޤު އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއް ކުރުމުގެ ޙައްޤު
29

ލިބިދެވޭނީ ހަމައެކަނި އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށެވެ.
(ނ) މި މާއްދާގެ (ށ) އެހެން އޮތްނަމަވެސް، އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަކީ
ކުޑަކުއްޖެއް ނުވަތަ ދަޢުވާއެއް ކުރުމުގެ ހައިސިއްޔަތު ނުލިބޭ
ޙާލަތެއްގައި ހުރި މީހަކު ކަމަށްވާނަމަ، އެ ކުއްޖެއް ނުވަތަ މީހެއްގެ
ފަރާތުން އެ ދަޢުވާ ކުރުމަކަށް މި ޤާނޫނު ހުރަހެއް ނާޅައެވެ.
އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުގެ 33. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއް އުފުލަންވާނީ، އެ ދަޢުވާކުރުމުގެ
އަދި ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ މުއްދަތު
ޙައްޤު އުފަންވި ސަބަބު ވުޖޫދުވި ތާރީޚުން ފެށިގެން 1 (އެކެއް) އަހަރުދުވަސް
ހަމަވުމުގެ ކުރިންނެވެ. އަދި އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެންގޮތަކަށް
ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއް
ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން ގިނަވެގެން 6 (ހައެއް) މަސް
ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ޝަރީޢަތުން އެ މައްސަލައަކާމެދު ގޮތެއް ނިންމަންވާނެއެވެ.
ދަޢުވާ ރައްދުވާ ފަރާތްތައް 34. (ހ) އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާކުރެވޭނީ، އަބުރާބެހެވޭފަދަ ބަހެއް ބުނި ނުވަތަ
މަޢުލޫމާތެއް ދިން ނުވަތަ ލިޔުމެއް ލިޔުނު ފަރާތަކާ ނުވަތަ ފަރާތްތަކާ
ދެކޮޅަށެވެ.
(ށ) އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވަނީ ޢާންމުކޮށް ޗާޕުކޮށްފައިވާ
ލިޔުމެއް ނުވަތަ ތަސްވީރެއް މެދުވެރިކޮށް ކަމުގައިވާނަމަ، މި
މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ އިތުރުން، އެ ލިޔުމެއް
ނުވަތަ ތަސްވީރެއް ޗާޕުކުރާ ނުވަތަ ވިއްކާ ނުވަތަ ބަހާ ނުވަތަ
ވިއްކުމަށްޓަކައި ނުވަތަ ޢާންމުކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި ފެންނަ ގޮތަށް
ބަހައްޓާ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް، އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާ ކުރެވިދާނެއެވެ.
(ނ) އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތު ކުރެވިފައިވަނީ ފޮތެއް ނުވަތަ ނޫހެއް ނުވަތަ
މަޖައްލާއެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް އެފަދަ އެއްޗެއްގައިވާ ލިޔުމެއް
ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް މެދުވެރިކޮށް ކަމުގައިވާނަމަ، އަދި އަބުރާބެހެވޭ
ފަދަ ޢަމަލު ހިންގި ފަރާތެއް އެނގެން ނެތްނަމަ، އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ
30

ލިޔުން ނުވަތަ މަޢުލޫމާތު ޝާއިޢުކޮށްފައިވާ ފޮތުގެ ވެރިފަރާތް ނުވަތަ
ނޫސް ނުވަތަ މަޖައްލާ ހިންގާ ފަރާތް ނުވަތަ އެ އެއްޗެއްގެ
މަސްއޫލުވެރި ފަރާތެއްގެ މައްޗަށް، އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާ
ކުރެވިދާނެއެވެ.
ދަޢުވާ ނުކުރެވޭ ފަރާތްތައް 35. އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާ ކުރުމަކީ މި ޤާނޫނު
ހުއްދަކުރާ ކަމެއް ނޫނެވެ.
(ހ) ސަރުކާރުގެ އެކި މުއައްސަސާތައް؛ އަދި
(ށ) ދައުލަތުގެ މުސްތަޤިއްލު ކޮމިޝަންތަކާއި އިދާރާތައް.
ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމުން 36. އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއް ގައި، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން
އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް ހިންގާފައިވާކަމަށް ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވެއްޖެނަމަ،
އަންނަނިވި ކަންކަން ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ހ) ހުޅުވިގެންވާ ޝަރީޢަތެއްގައި ނުވަތަ ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ އެނޫން
ގޮތެއްގެމަތިން، އަބުރާބެހުނު ފަރާތުން އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތުގެ ކިބައިން
އެކަށީގެންވާ ގޮތަކަށް، މަޢާފަށް އެދުމަށް އަމުރުކުރުން؛
(ށ) އަބުރާބެހުމުގެ ގޮތުން ޢާންމުކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތަށް އެކަށީގެންވާ
އިޞްލާޙެއް ގެނައުމަށް އަމުރުކުރުން؛
(ނ) އަބުރާބެހުމުގެ ގޮތުން ޢާންމުކޮށްފައިވާ މަޢުލޫމާތު ނެގުން ނުވަތަ
ޢާންމުކޮށްފައިވާ ކުރުން ނިމުމަކަށް ގެނައުން ؛
(ރ) އަބުރާބެހުނު ފަރާތުން މަޢާފަށް އެދުނުކަމުގެ މަޢުލޫމާތު، ނުވަތަ
އަބުރާބެހެވޭ ގޮތަށް ބުނެފައިވާ ބަހަށް ނުވަތަ ދީފައިވާ މަޢުލޫމާތަށް
ގެންނަ އިޞްލާޙު އިޢުލާނުކުރާނެ ނުވަތަ ޝާއިޢުކުރާނެ ގޮތެއް
31

ކަނޑައެޅުން ؛
(ބ) މި ބާބުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން
ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު އަބުރާބެހުނު ފަރާތުން އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް
ދިނުމަށް އަމުރުކުރުން.
ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުން 37. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއްގައި،
އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ގެއްލުން
ލިބިފައިވާކަމާއި، އެ ގެއްލުމަށް އަބުރާބެހުނު ފަރާތުގެ ކިބައިން
ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެދިފައިވާނަމަ، މި
ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ކޯޓުން ގެއްލުމުގެ ބަދަލު
ނަގައިދޭންވާނެއެވެ.
(ށ) އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބުނުކަމަށް އެ
ފަރާތުން ބަޔާންކުރާ ގެއްލުމަށް ބަދަލު ނަގައިދިނުމަށް ކޯޓުން
ނިންމަންވާނީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ އަބުރާބެހުމުގެ ޢަމަލެއް
ހިންގާފައިވާކަމަށް ކަނޑައެޅުމާއެކު، އަބުރާބެހުމުގެ އެ ޢަމަލާ
ގުޅިގެން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ގެއްލުމެއް ލިބިފައިވާ ކަން ނުވަތަ
ގެއްލުން ލިބިދާނެކަމަށް ތަޞައްވުރުކުރެވޭކަމަށް ކޯޓަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭނަމައެވެ.
ގެއްލުން ލިބުމާއި ގެއްލުން 38. (ހ) އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ބަދަލު ނަގައިދެވޭ
ލިބިދާނެކަން ތަޞައްވުރުކުރެވުން
ގެއްލުމަކީ، އެ ފަރާތަކަށް ޙަޤީޤަތުގައި ލިބުނު ގެއްލުމަކަށް
އަދި/ނުވަތަ ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ ބަހެއް ބުނިއިރު
ނުވަތަ އެފަދަ މަޢުލޫމާތެއް ދިންއިރު ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ކުރިއަށް
އޮތް ތަނުގައި ލިބިދާނެ ކަމަށް ތަޞައްވުރުކުރެވޭ ގެއްލުމަކަށް
ވާންވާނެއެވެ.
32

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށްޓަކައި، ލިބިދާނެ ކަމަށް
ތަޞައްވުރުކުރެވޭ ގެއްލުން ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ސަބަބުވެރި
މީހެއްގެ ވިސްނުމުން ބަލާއިރު، އެ ގެއްލުމަކީ ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް
ލިބިދާނެ ގެއްލުމެއް ކަމުގައި ބެލެވުމަށެވެ.
ބަދަލު ގެ ބާވަތް 39. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާތަކުގައި، އަބުރާބެހުމުގެ
ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ކޯޓުން ނަގައިދޭން ވާނީ، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން
އެދިފައިވާ ގޮތެއްގެމަތިން، އަންނަނިވި ދެ ބާވަތުން ކުރެ ބާވަތެއްގެ ނުވަތަ އެ
ދެ ބާވަތުގެ ބަދަލެވެ.
(ހ) އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް މާއްދީ ގެއްލުމެއް
ލިބިފައިވާނަމަ، އެ މާއްދީ ގެއްލުމަށް ލިބިދޭ ބަދަލު؛
(ށ) އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް މަޢުނަވީ ގެއްލުމެއް
ލިބިފައިވާނަމަ، އެ މަޢުނަވީ ގެއްލުމަށް ލިބިދޭ ބަދަލު.
ބަދަލު ގެ މިންވަރު 40. (ހ) އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް މާއްދީ ގެއްލުމެއް
ލިބިފައިވާނަމަ، އެ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ލިބިދެވޭނީ، މި
މާއްދާގެ (ށ) އާ ތަޢާރުޟުނުވާނެ ގޮތުގެމަތިން، އެ ފަރާތުގެ
އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު މާއްދީ ގެއްލުމާ އެކަށީގެންވާ
ޢަދަދެއްގެ މާލީ ބަދަލެކެވެ.
(ށ) އެއްވެސް ޙާލަތެއްގައި، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރާ
ފަރާތަށް ލިބުނު މާއްދީ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ކޯޓުން
ނަގައިދެވޭ މިންވަރު، 500،000 (ފަސް ލައްކަ) ރުފިޔާއަށްވުރެ
ބޮޑުވެގެންނުވާނެއެވެ.
(ނ) އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ އަބުރަށް ލިބުނު
މަޢުނަވީ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ލިބިދެވޭނީ، އެ ގެއްލުމުގެ
33

ކުޑަބޮޑު މިނަށް ބަލައި، 50,000 (ފަންސާސް ހާސް) ރުފިޔާއާއި
500،000 (ފަސް ލައްކަ) ރުފިޔާއާ ދެމެދުގެ ޢަދަދެކެވެ.
(ރ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދަ މަޢުނަވީ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު
ހޯދުމަށް ދަޢުވާކުރުމުގައި، މާއްދީ ގެއްލުމެއް ލިބިފައި އޮތުން މި
ޤާނޫނު ލާޒިމެއް ނުކުރެއެވެ.
ގެއްލުން ކުޑަކުރުމަށް 41. (ހ) އަބުރާބެހުމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކުރުމުގެ ގޮތުން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން
މަސައްކަތްކުރުން
މި ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ކިބައިން
މަޢާފަށް އެދުމަށް އަދި/ނުވަތަ އެ ފަރާތަށް ބަދަލު ދިނުމަށް އެދި
ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހަޅާފައިވާނަމަ، އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު
ގެއްލުން ކުޑަކުރުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން މަސައްކަތްކޮށްފައިވާ
ކަމަށް ބަލައި، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ކަނޑައެޅުމުގައި ކޯޓުން އެކަމަށް
ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.
(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތުގައި، އަބުރާބެހުމުގެ
ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ލިބިދެވޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ޢަދަދު
ލުއިކޮށްދިނުމުގެ އިޚްތިޔާރު ކޯޓަށް ލިބިގެންވެއެވެ.
(ނ) މި ޤާނޫނުގެ 30 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަބުރާބެހުމުގެ މައްސަލައެއް
ޙައްލުކުރުމަށްޓަކައި ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމެއް ތަންފީޛުކުރުމަށް
ހުށަހެޅޭ މައްސަލައެއްގައި، އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު
ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތަށް ދޭނެ އެކަށީގެންވާ
ޢަދަދެއް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާއިރު، އެއްބަސްވުމުގައިވާ ކަންކަން
ތަންފީޛުކުރުމަށް އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް އަޅާފައިވާނަމަ، އެކަންކަމަށް
ރިޢާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ.
ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ކަނޑައެޅުމުގެ 42. އަބުރާބެހުމުގެ ދަޢުވާއެއްގެ ތެރެއިން، އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރާ
މިންގަނޑު އެކުލަވާލުން
ފަރާތަށް ނަގައިދެވޭނެ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ކޯޓުން ކަނޑައެޅުމުގެ ބޭނުމަށް،
34

އެކަންކަމާގުޅޭ ތަފްޞީލީ އުސޫލުތަކާއި މިންގަނޑުތައް، މި ބާބުގައި
ބަޔާންކުރާ ހަމަތަކާ ޚިލާފުނުވާނެ ގޮތެއްގެމަތިން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ
ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ. އެގޮތުން، މަދުވެގެން އަންނަނިވި ކަންކަން
އެ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.
(ހ) އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ލިބިފައިވާ ނުވަތަ ލިބިދާނެކަމަށް
ތަޞައްވުރުކުރެވޭ މާއްދީ އަދި މަޢުނަވީ ގެއްލުން ދެނެގަތުމުގެ
މިންގަނޑު؛
(ށ) ގެއްލުން ވަޒަންކޮށް ހިސާބުކުރުމުގެ މިންގަނޑު؛
(ނ) އަބުރާބެހުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި
ނަގައިދެވޭނެ ޢަދަދެއް ކޯޓުން ކަނޑައެޅުމުގައި، އެ ޢަދަދު
ބޮޑުކުރުމަށް ނުވަތަ ދަށްކުރުމަށް ނިންމިދާނެ ޙާލަތްތައް؛
(ރ) ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަކީ، ޤާނޫނީ ޝަޚްޞަކަށްވާ ޙާލަތުގައި، ގެއްލުމުގެ
ބަދަލު ހިސާބުކުރުމުގެ މިންގަނޑު ތަފާތުކުރުމުގެ އުސޫލުތައް.
ހަތް ވަނަ ބާބު
އެހެނިހެން
ގަވާއިދު ހެދުން 43. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދާނީ ބަންޑާރަނައިބުގެ
އޮފީހުންނެވެ.
(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް، މި ޤާނޫނަށް
ޢަމަލުކުރަން ފަށާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަދައި،
ދިވެހިސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.
އުވާލެވޭ ގަވާއިދު 44. މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުމާއެކު، ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2008 (ޢާންމު
35

ގަވާއިދުތަކާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ ޖަދުވަލު 2 ގައި ހިމެނޭ "އަބުރާބެހުމުގެ
"
ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުމުގެ ގަވާއިދު އުވުނީއެވެ.
ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން 45. މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާނީ، މި ޤާނޫނު ފާސްވެ، ތަޞްދީޤުކޮށް،
ދިވެހިސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް)
ދުވަސް ހަމަވާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.
މާނަކުރުން 46. މި ޤާނޫނުގައި ޢިބާރާތެއް ނުވަތަ ލަފްޒެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތުން
ކަނޑައެޅިގެން އެހެން މާނައެއް ދޭހަނުވާހާ ހިނދަކު، އަންނަނިވި
ޢިބާރާތްތަކާއި ލަފްޒުތަކަށް ދީފައި އެވަނީ ، އެ ޢިބާރާތްތަކާއި ލަފްޒުތަކަށް
ތިރީގައި ދީފައިއެވާ މާނަކުރުމެވެ.
(ހ) "އަބުރާބެހުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ
މާއްދާގައި އެ ލަފްޒަށް ދީފައިވާ މާނަކުރުމަށެވެ.
(ށ) "އަބުރާބެހެވޭ ފަރާތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މީހަކު ބުނި ބަހެއްގެ
ސަބަބުން ނުވަތަ ދިން މަޢުލޫމާތެއްގެ ސަބަބުން ނުވަތަ ކުރި
ޢަމަލެއްގެ ސަބަބުން އަބުރަށް އުނިކަން ލިބުނު ފަރާތަށެވެ. މީގެ
ތެރޭގައި، ޠަބީޢީ ޝަޚްޞުތަކާއި ޤާނޫނީ ޝަޚްޞުތައް ހިމެނެއެވެ.
(ނ) "އަބުރާބެހުމުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތް" ނުވަތަ "އަބުރާބެހުނު ފަރާތް"
ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވަކި މީހަކަށް ނުވަތަ ވަކި ފަރާތަކަށް
ނިސްބަތްކޮށް އަބުރާބެހެވޭ ފަދަ ބަހެއް ބުނާ ނުވަތަ އެފަދަ
މަޢުލޫމާތެއް ދޭ ފަރާތަށެވެ.
(ރ) "ނުރަނގަޅު ނިޔަތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ވަކި ފަރާތަކަށް
ޤަޞްދުގައި ގެއްލުމެއް ދިނުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ އެ ފަރާތަކާމެދު
އެހެން ފަރާތްތަކުން ދެކޭ ގޮތް ނުރަނގަޅު ގޮތަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ
ގޮތުން ނުވަތަ އެ ފަރާތަށް އިހާނެތިކޮށް ހިތުމުގެ ގޮތުން ބަހެއް
36

ބުނުން ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ދިނުން ނުވަތަ ޢަމަލެއް ކުރުމަށެވެ.
(ބ) "އެކަށީގެންވާ ފަރުވާލެއް ނެތުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ބަހެއް
ބުނާއިރު ނުވަތަ މަޢުލޫމާތެއް ދޭއިރު ނުވަތަ އެނޫންވެސް ޢަމަލެއް
ކުރާއިރު، ކަމުގެ ތެދު ދޮގު އޮޅުންފިލުވުމަށް އެކަށޭނަ މިންވަރަކަށް
މަސައްކަތްނުކޮށް ކުރާ ކަންކަމަށެވެ.
(ޅ) "ޕަބްލިކް ކުންފުނި" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޕްރައިވެޓް
ކުންފުންޏަކަށްނުވާ، ޢާންމުންނަށް ޙިއްޞާ، ނުވަތަ ޑިބެންޗަރ
އަދި/ނުވަތަ ބޮންޑު ވިއްކުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ، ނުވަތަ ހުއްދަ
ހޯދުމަށް އެދި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2023 (ކުންފުނީގެ ޤާނޫނު) އާ
އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ޕަބްލިކް ކުންފުންޏެއްގެ ގޮތުގައި އުފައްދާ
ނުވަތަ ރަޖިސްޓަރީކުރާ ކޮންމެ ކުންފުންޏެކެވެ.
(ކ) "ނޫސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދުވަހު ނޫސްތަކަށާއި، ހަފްތާ
ނޫސްތަކަށާއި، ޓްރޭޑް ޕަބްލިކޭޝަންތަކާއި މިނޫންވެސް
ނަންނަމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަޢުލޫމާތާއި، ޚަބަރާއި، ޚިޔާލާއި،
އިޝްތިހާރު، ޢާންމުކޮށް ފެތުރުމަށްޓަކައި ގަންނަން ލިބޭގޮތަށް،
ނުވަތަ އަގަކާ ނުލައި ލިބޭގޮތަށް، ޗާޕުކޮށްގެންނާއި، އިންޓަރނެޓާއި،
މީޑިއާގެ، އެހެނިހެން ވަސީލަތްތައް މެދުވެރިކޮށް ޝާއިޢުކުރެވޭ
ޝާއިޢުކުރުންތަކަށެވެ.
(އ) "ފޮތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ލިޔެފައިވާ ލިޔުންތަކަށް ނުވަތަ
ހުސް ޞަފްޙާތަކެއް އެއްކޮށް އެކަތިގަނޑަކަށް ހަދައި،
ބަނޑޭރިގަނޑަކުން ބޭރުފޮރުވައި، ހުޅުވައިލެއްޕޭގޮތަށް ހަދާފައިވާ
އެއްޗެއްސަށެވެ. މި މާނަކުރުމުގައި ނޫހުގެ ގޮތުގައި ނުބެލެވޭ އެފަދަ
އެންމެހައި އެއްޗެއްސާއި، ލިޔުމާއި، ސީޑީއާއި، ޑިސްކެޓާއި،
މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައިވާ ޒަމާނީ ވަސީލަތްތައް
37

ހިމެނެއެވެ.
(ވ) "މީޑިއާ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޚަބަރާއި މަޢުލޫމާތާއި،
މުނިފޫހިފިލުވުމާއި، ޚިޔާލާއި އިޝްތިހާރު ޢާންމުކޮށް ފެތުރުމަށްޓަކައި
ހިންގާ ބްރޯޑްކާސްޓް ޓީވީއަށާއި ރޭޑިއޯއަށާއި، ކޭބަލް ޓެލެވިޜަން
ނެޓްވަރކް އަށާއި، މިއިން ވަސީލަތަކުން ފަތުރާ ކޮންޓެންޓް
އިންޓަރނެޓް މެދުވެރިކޮށް ހިންގާ ސޮފްޓްވެއަރ، ވެބްސައިޓެއް،
ނުވަތަ އެޕްލިކޭޝަނެއް މެދުވެރިކޮށް ގެނެސްދިނުމަށާއި، ޗާޕުކޮށްގެން
ޝާއިޢުކުރާ ނުވަތަ އިންޓަރނެޓް މެދުވެރިކޮށް ހިންގާ ސޮފްޓްވެއަރ،
ވެބްސައިޓެއް، ނުވަތަ އެޕްލިކޭޝަނެއްގައި ޝާއިޢުކުރާ ދުވަހު
ނޫސްތަކަށާއި، ހަފްތާ ނޫސްތަކަށާއި މަޖައްލާތަކަށާއި މިފަދަ
އެހެންވެސް ޚަބަރާއި މަޢުލޫމާތާއި ކަރަންޓް އެފެއާޒް ގެނެސްދޭ
ޝާއިޢުކުރުންތަކަށެވެ.
(މ) "މަޖައްލާ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޢިލްމީ ދާއިރާއިންނާއި
ސައިންސްގެ ދާއިރާއިންނާއި އަދި އެނޫންވެސް އެކިއެކި ދާއިރާތަކުގެ
މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ޚަބަރާއި، މަޢުލޫމާތާއި، ޚިޔާލު ޝާއިޢުކޮށްގެން
ނެރެވޭ ލިޔުންތަކާއި، ޖާނަލްތައް ހިމެނޭގޮތުންނެވެ.
____
38